

Интервју со Хелена Контканен, омбудсман за стечај (стечаен правобранител) на Финска

Освен законот и другите околности - како препораките, советувањата и стекнатото влијание, се дел од мозаикот на успехот

Во текот на Проектот за унапредување на административните капацитети за имплементација на законската рамка за стечај и ликвидација на трговските друштва реализирани се две студиски патувања (во Финска и во Словенија), со цел да се разменат информации за постојни законски решенија за стечајните постапки, нивното функционирање во практиката, како и да се согледаат можности за натамошно унапредување на македонската законска регулатива, согласно добрите европски практики. Второто студиско патување е реализирано во Финска, во Хелсинки, каде што веќе 22 години функционира Омбудсман за стечај (стечаен правобранител).

Имајќи предвид дека институцијата Омбудсман за стечај е по многу нешта особена и дека е многу успешно вградена во законската рамка за инсолвентност на Финска, запознавањето за опфатот на надлежностите, одговорностите и на активностите на Омбудсманот за стечај предизвика голем интерес кај членовите на делегацијата на Проектот. Имено, управувањето со стечајните постапки и процедури во Финска го надгледува Омбудсманот за стечај, како посебен - независен орган. Омбудсманот за стечај е поставен во Министерството за правда, во економска и организациска смисла. Омбудсманот е непристрасен и неутрален во своите постапки и не застапува интереси на некоја одредена група, како што се доверители или должници.

Во рамките на Проектот, на 25 и 26 септември 2017 година беше организирана прва Меѓународна Конференција за стечај и ликвидација на која беа претставени регулаторни тела од пет различни земји кои ја регулираат стечајната постапка. Меѓу присутните претставници на домашната и странска стручна јавност најголемо внимание и интерес предизвика излагањето на Хелена Контканен, омбудсман за стечај (стечаен правобранител) на Финска. За претставниците на македонската стручна јавност овој модел беше оценет како најприкладен за натамошен развој на легислативата во Македонија.

Престојот во Скопје и учеството во работата на Конференцијата ги искористивме за кусо интервју со госпоѓата Контканен.

Почитувана г-ѓо Контканен, Финска има специфични законски решенија и импресивни резултати во доменот на стечајот. Некои од нив беа претставени во вашата презентација на Конференцијата. Кои беа мотивите, причините и поводите за ова и како е организиран Омбудсманот во Финска?

Финска има народен правобранител за стечај 22 години. Во деведесетите години од минатиот век, кога се пристапи кон законските промени со кои е основан Омбудсманот за стечај Финска имаше бројни стопански и општествени проблеми. Стопанството беше во депресија, фирми банкротираа секојдневно и многу луѓе остануваа без работа. Сето услови моѓне висока стапка на невработеност.

Имено, имаше и намалена активност на јавните доверители како резултат на укинувањето на приоритетите. Непостоењето контрола и увид во постапките и отсуството на соодветна контрола врз работата на стечајните администратори создаде простор за појава на злоупотреби и криминал. Ваквата состојба го наметна прашањето како понатаму, односно што да се превземе. Предлогот за основње на омбудсман за стечај е инициран од Министерството за правда, во оддел во кој е изготвен нацрт-закон за инсолвентност. Беше направен предлог за создавање мала и ефикасна канцеларија која ќе се занимава со проблематиката на стечајните постапки. Паралелно, иницирано е и создавање на Советодавен одбор за стечајни работи.

Кажете ни нешто повеќе за улогата и задачите на Омбудсманот за стечај ...

Сметам дека создавањето на Омбудсман за стечај и на Советодавниот одбор се од суштествено значење и дека со тоа се создадени основните предуслови за промена на тогашната состојба, како и за заедничко носење на релевантни одлуки. Тука најповеќе доаѓаат до израз нашата доследност и посветеноста во работењето, тргнувајќи од контролите на стечајните постапки, следењето на работата на стечајните администратори, се до препораките што заеднички со Одборот ги дефинираме и ги доставуваме, заедно со плановите за идните дејствувања.

Поврзаноста и обусловеноста во заедничкото работење со Одборот, дефинирани и со законските одредби, сметам дека направија нашето работење да добие на значење, а придонесоа и за постигнатиот успех. Секако - и посветеноста. Знаете, кога одбележувавме дваесетгодишнина од нашето работење, на пригодниот семинар свое излагање имаше и виден професор кој на прашањето - кој статус може да се даде на препораките на Советодавниот одбор во легалните толкувања и одлучувањето - одговори дека препораките се легитимен законски извор кој може да се користи како едно парче од сложувалката.

Таа изјава беше мошне значајна за нас поради тоа што самиот Советодавен одбор, претставниците на засегнатите страни и моќта за дефинирање на препораките се наведени во регулативата. На некој начин можете да го проширите, за да бидете потврда дека не само законот, туку и другите околности - како што се препораки, советување, следење, стекнато влијание - дека сето има свое влијание и е дел од успешната приказна за сложувалката на успехот.

Како што рековте, основните принципи на Омбудсманот за стечај се независноста, непристрасноста и влијателноста, заедно со постојните напори за подобрување. Кои се изворите на финансирање на Омбудсманот за стечај?

Омбудсманот за стечај и Одборот се независни тела, во состав на Министерството за правда, Независни сме. Секоја есен со министерството ја заокружуваме финансиската рамка за нашата работа во наредната година, врз основа на дефинираните работни планови. Ние се финансираме од државниот буџет.

Така на пример, за наредната 2018 година планираме главните активности да ги насочиме и кон веќе завршените стечајни постапки. Откако со министерот ќе се договориме за рамковните активности и буџетот, ја преземаме и обврската сето да го реализираме и за постигнатото да информираме. Ова значи дека сме независни сме во нашето работење но, секако, одговорни во реализацијата на дефинираните активности.

Освен независноста од големо значење е и влијанието што го имаме, во согласност со можностите предвидени со законот. Се работи за можноста за постојано следење и контрола на секоја фаза на секоја стечајна постапка, на секој стечаен администратор, на сите сметки и други документи што се од значење за нас и за увид во предметот. Покрај тоа, според законот, банките се должни сите податоци за сметките на должниците да ни ги дадат без надомест, а само да спомнам дека сумите не се мали за таквите податоци.

Сето придонесе Омбудсманот за стечај да го стекне неопходното влијание за непречено извршување и релевантно одлучување во работењето. Всушност, сите се свесни за нашите можности и за нашите овластувања, па затоа нема потреба да го демонстрираме тоа.

Во Финска околу 500 адвокати работат со стечајните постапки и реорганизација, но само околу стотина се активни, стечајни администратори со полно работно време. Повеќето од нив се застапници. Немаме лиценцирање, ниту професија стечаен управник. Можам да кажам дека благодарение на постојаните бесплатни обуки успеавме да создадеме стручни кадри кога се во прашање стечајните постапки и реорганизација. Во случај на реорганизација половина од постапките се неуспешни – мислам дека тука свое влијание имаат многу фактори, но главната причина се чини дека е тоа што должниците премногу доцна влегуваат во постапката на реорганизација. Иако обично не се обвинува администраторот, постојат разлики меѓу добиените резултати. Освен правните и економските вештини, потребните лични вештини се потребни. Сè има свое влијание.

Каков имиџ имаат во јавноста стечајните администратори во Финска

Луѓето кои работат со нас во стечајни постапки и реорганизации ја сакаат својата работа. Ние сме главно правници. Кога ќе се случи некоја поголема фирма да банкротира или поминува низ реорганизација, тогаш го привлекуваат вниманието на јавноста и се во фокусот на медиумите. Дел од нашата работа е да им служиме на медиумите, со вистинити факти и детали за постапките за стечај или реорганизација.

Особено во минатото, често имаше разговори за стечајните администратори како некои што земаа сè и не оставаа ништо за доверителите. Нашите акции влијаеја да има помалку такви работи. Сè уште се зборува за високите износи што ги добиваат администраторите. Ние се обидуваме преку ревизии и препораки да ги направиме овие износи разумни. Администраторот заслужува фер и разумно плаќање, во секој случај, според работата што ја направил.

Да се вратиме тука на овластувањата на Омбудсманот за стечај - прво, правото на сеопфатни информации, а второ - извештајот до судот за изрекување парична казна за стечајните управници кои ги запоставиле своите должности, оспорувајќи го правото на надоместок поради занемарување на должности или други [тешки] причини, како и намалување на надоместокот поради суштинска небрежност на должностите, или, доколку таксата е јасно над разумно ниво.

Македонското законодавство во доменот на стечај се соочува со нови промени. Кои принципи би ги препорачале?

Колку што можев да разберам препораките од проектот и заклучоците од оваа Конференција ќе бидат понудени на работна група на Министерството за економија која ќе треба да ги насочи идните активности. Секоја земја мора да си го најде својот сопствен пат, врз основа на националната легислативна традиција, рамка и менталитет. Верувам дека нивните предлози ќе бидат на трагата на европските принципи и донесените регулативи. Претставници на повеќе релевантни институции во рамките на Проектот имаа можност во текот на студиската посета на Финска да се запознаат со законската регулатива и работата на Омбудсманот за стечај и Одборот. За нивното организирање и дејствување зборував и на Конференцијата на која присуствувам на покана на Проектот.

Значи воспоставената комуникација сметам дека треба да продолжи и доколку вашите видувања за насоката на законските промени подразбираат создавање на исти или слични тела со нашиот Омбудсман, би можеле да се вклучиме во тој процес. Доколку би се обезбедило финансирање, една од можностите би можела да биде заедничка работа на промени во законодавството и помош во кадровското екипирање - преку едукација, учење преку работа, обука и остручнување кај нас и слично.

(во рамка) Омбудсманот за стечај во Финска работи 22 години

Главната должност на Омбудсманот за стечај е да ги следи активностите на стечајните постапки и да развива соодветни практики за нивна администрација. Омбудсманот за стечај осигурува дека стечајните процедури се спроведуваат согласно со закон и во согласност со соодветната практика за управување со имотите. Во извесен случај, Омбудсманот за стечај може да преземе активности за ревизија на сметките и активностите на должникот. Омбудсманот за стечај е, исто така, одговорен за јавно-стечајство, што е метод за испитување на пред-стечајните активности на должникот.

Омбудсманот за стечај има општа обврска да дава совети и упатства во врска со управувањето со стечајните претпријатија, како и да врши надзор над постапките за реорганизација на компаниите.

Социјалното и економско значење на стечајот го принуди финскиот законодавец да воведо дополнителни средства за контрола, бидејќи немаше формален надзор од страна на властите, а контролата на доверителите се сметаше за недоволна.